

آگهی دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته: فقه و مبانی حقوق

عنوان

تأثیر فراموشی بر مسئولیت کیفری از منظر فقهی و حقوقی

دانشجو: علی مرادی فام

استاد راهنما: دکتر محمد اسحاقی

داوران داخلی: دکتر باقری دکتر هل اتایی

زمان: روز دوشنبه ۱۴۰۲/۱۰/۱۸ ساعت ۱۰:۰۰ مکان: دانشکده الهیات، سالن دفاع شماره یک ساختمان شماره ۲

چکیده:

مسئولیت در لغت به معنای موظف بودن به انجام دادن امری است. در قانون مجازات اسلامی مسئولیت کیفری به معنای تحمل عقوبت اعمال است؛ لذا قانونگذار شرایطی را وضع نموده تا هر فرد براساس شرایط عامه تکلیف به شکلی عادلانه مسئولیت کیفری خود را متحمل شود. بر اساس همین شرایط گاهی انسان از نظر مادی مرتکب عملی مجرمانه می‌گردد لکن به جهت شرایط ویژه نمی‌توان مسئولیت کیفری را بر دوش او گذاشت؛ مانند جنون یا صغر یا خواب. فراموشی را می‌توان یکی از رایجترین و پرتکرارترین اتفاقات روزمره دانست. حافظه نقش به‌سزایی در تمام زندگی و مخصوصاً مسئولیت‌های انسان دارد و یکی از مهمترین مسئولیت‌های هر فردی در جامعه، مسئولیت کیفری است. جمع‌آوری داده‌های این پژوهش کتابخانه‌ای بوده و به صورت توصیفی تحلیلی به نگارش در آمده است و مسئله اصلی آن تبیین مسئولیت کیفری ناسی از منظر فقه و قانون مجازات اسلامی است. لکن این موضوع در حقوق موضوعه و فقه مورد غفلت واقع شده و به صورت گذرا به بحث در حوزه این مسئله پرداخته شده است و در فقه بیشتر مباحث فراموشی در حوزه عبادات و معاملات است و کمتر به مسئولیت کیفری ناسی پرداخته شده است. فراموشی به دو دسته کلی تقسیم می‌شود؛ فراموشی عادی که نام خاصی ندارد و به همان معنای عرفی آن به کار می‌رود و فراموشی به معنای آلازایمر که سطوح پیشرفته آن با جنون مطابقت دارد، لذا می‌توان احکام جنون را بر آن مترتب دانست. فراموشی به معنای عرفی که به مرحله جنون نرسیده است نیز احکامی دارد. از منظر قانون مجازات اسلامی اساساً باید دو زنجیره برای هر جرم و مجازاتی تشکیل شود تا مجازاتی به دنبال داشته باشد؛ زنجیره نخست، عناصر تشکیل دهنده جرم است که عبارت است از عناصر مادی و قانونی و معنوی که دو عنصر اول در مورد ناسی می‌تواند صادق باشد لکن عنصر معنوی به هیچ وجه نمی‌تواند در مورد ناسی صدق کند چراکه ناسی به جهت نسیانش موضوع را فراموش کرده و چگونه امکان دارد فردی که نسبت به چیزی که جاهل است قصد داشته باشد؟ چراکه قصد مبتنی بر اراده و آگاهی شکل می‌گیرد و ناسی از آگاهی محروم است. از منظر فقهی نیز با توجه به عمومیت حدیث رفع و استدلال دومی که فقها دارند مبنی بر آن که در تمام جرایم منجر به حدود و قصاص وجود قصد شرط است و ناسی قاصد نیست لذا مجازات برای ناسی سالبه به انتفاع موضوع است. آنچه در نهایت نتیجه می‌گیریم آن است که در جرایم صرفاً مالی چه از نظر فقه و چه از نظر قانون، ناسی مسئول است لکن در جرایمی که قصد در آن‌ها ملاک است به علت فقدان قصد در مورد ناسی نمی‌توان حکم به مجازات داد لکن اگر حالت خطرناک وی اثبات شود باید در مراکز خاص و مناسب نگهداری شود. تا کنون مطالب بسیاری پیرامون نسیان و فراموشی کار شده و فقها ذیل عنوان نسیان در حدیث رفع نکاتی فرموده‌اند؛ اما غالب آن‌ها نسیان و فراموشی را در بستر و محل عبادات و گاهی در معاملات بررسی کرده‌اند نوآوری این پژوهش در وهله نخست ورود موضوعی به نقش فراموشی در مسئولیت کیفری است و در وهله دوم در حوزه تفکیک انواع جنون و پیشنهاد اصلاح قانون مجازات اسلامی مطالب نوآوری‌های آن مطرح شده است.

کلید واژه‌ها: آلازایمر، اشتباه، خطا، سهو، عنصر معنوی، غفلت، فراموشی، فراموشکار، مسئولیت کیفری، نسیان، ناسی.